

**Η ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ Κ' ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
του ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ**

και

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΛΟΓΩΝ

Συνδιοργανώνουν το

**20^ο ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
του ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΛΟΓΩΝ**

στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Καλλιθέα, 4-5 Ιουνίου 2018

ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

**Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΕ ΚΑΜΠΗ: ΜΕΤΑ-ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΝΕΟΣ ΤΟΠΙΚΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ – ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ**

*REGIONS AT A TURNING POINT: POST-DIGITAL COMMUNITIES, NEW REGIONALISM AND
RE-NATIONALISATION – SUSTAINABLE DEVELOPMENT IMPLICATIONS*

Σκοπός του Συνεδρίου:

Κατά το τελευταίο, το 19^ο, Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων (ΣΕΠ) αναδείχθηκε ότι σ' επιστημονικό επίπεδο έχει ωριμάσει το αίτημα θέσμισης και στη χώρα μας μιας διαλεκτικής σχέσης της περιφερειακής ανάπτυξης με τη διοικητική αποκέντρωση και την τοπική αυτοδιοίκηση. Σ' αντιδιαστολή, αναγνωρίστηκε ότι η αντιπροσώπευση, η συμμετοχή κι η διαβούλευση, σ' όλα τα στάδια του περιφερειακού προγραμματισμού, του σχεδιασμού και των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, έχουν ατονήσει κατά τη μεγάλη ύφεση της ελληνικής οικονομίας, ενώ θα έπρεπε να συμβαίνει το αντίθετο, καθιστώντας αλληλένδετες την ύφεση, την αναπτυξιακή αδυναμία και την πολιτική (θεσμική) αδυναμία της κοινωνίας. Μπορεί λοιπόν να λεχθεί ότι η περιφερειακή ιδέα στη χώρα μας βρίσκεται σε μια καμπή, σ' ένα σημείο αβεβαιότητας. Όχι όμως μόνο εξ αυτών των λόγων κι όχι μόνο στη χώρα μας.

Μ' επίκεντρο την Ευρώπη, η περιφέρεια αλλάζει, μεταβαίνοντας σε μια άλλη περίοδο (στην εποχή της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης με κυρίαρχες μετα-ψηφιακές κοινότητες) ή κατάσταση (ενός νέου τοπικισμού αλλά και επανεθνικοποίησης), υπό τις έντονες εξελικτικές πιέσεις του ευρύτερου τεχνικοοικονομικού και πολιτικού περιβάλλοντος. Τις πιέσεις αυτές καλείται (και φιλοδοξούμε) ν' αναγνωρίσει και να συζητήσει η επιστημονική μας κοινότητα στο 20^ο Συνέδριο, κι επιπλέον να συμβάλλει στη διερεύνηση των επιπτώσεών τους και τελικά της προοπτικής της περιφερειακής ιδέας (του νέου, ενδεχομένως, ρόλου της περιφέρειας) τόσο σ' Ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και στη χώρα μας.

Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή του Συνεδρίου:

Λάμπρος Πυργιώτης, Πρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΠ – **Πρόεδρος**
Κωνσταντίνος Αμπελιώτης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Αναπληρωτής Πρύτανη Χαροκοπείου
Πανεπιστημίου – **Αντιπρόεδρος**

Μέλη Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΠ

Βασιλική Δεληθέου, Αντιπρόεδρος για Ακαδημαϊκά Θέματα
Χρυσάνθη Μπαλωμένου, Γενική Γραμματέας
Χρήστος Γενιτσαρόπουλος, Ειδικός Γραμματέας
Γεώργιος Ξανθός, Υπεύθυνος Περιφερειακών Τμημάτων
Κωνσταντίνος Οικονόμου, Υπεύθυνος Φοιτητικών Τμημάτων
Τριαντάφυλλος Σταθουλόπουλος, Διαχειριστής

Ανεξάρτητα μέλη

Σόνια Μαυρομάτη, Αρχιτέκτων Μηχανικός, Εντ. Διδάσκουσα, Ερευνητής ΔΠΜΣ Σχολής
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου
Κώστας Μπίσας, Βιομηχανικός Σχεδιαστής, Μηχανολόγος Μηχανικός

Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου:

Πρόεδρος

Θεμιστοκλής Ξανθόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής, πρώην Πρύτανης Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου

Μέλη

Κωνσταντίνος Αποστολόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Ισαβέλλα Γιδαράκου, Ομότιμη Καθηγήτρια Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών
Nicholas Patricios, Professor & Dean Emeritus, School of Architecture, University of Miami, USA
Ευαγγελία Γεωργιτσογιάννη, Καθηγήτρια Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Κοσμήτορας Σχολής
Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών
Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης, Καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης
Νικόλαος Κομνηνός, Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Ηλίας Μπεριάτος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Βασίλης Περιστεράς, Επίκουρος Καθηγητής Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδας
Γεώργιος Παπανικολάου, Συνεργάτης Peer-to-Peer (P2P) Alternatives Foundation στην Ελλάδα,
Λέκτορας Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
Βάλια Κασμάτη, Δρ Οικονομολόγος, Τράπεζα της Ελλάδος
Θεόδωρος Καρούνος, Ερευνητής Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου

Περίγραμμα των ενότητων του Συνεδρίου:

1^η Ενότητα: Διοικητική χωροταξία και χωρική διακυβέρνηση

Επιστημονικά υπεύθυνος - Συντονιστής: Ηλίας Μπεριάτος, Καθηγητής Χωρικού -
Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού και Γεωγραφίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Στην Ελλάδα, μια χώρα με αλληπάλληλες μεταρρυθμίσεις σε σχέση με τις διοικητικές και εδαφικές δομές και τον τρόπο διαχείρισης-διακυβέρνησής τους, δεν έχει γίνει ακόμα μια σοβαρή και συστηματική αξιολόγηση για την εξαγωγή κάποιων διδαγμάτων με στόχο την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη. Ειδικότερα, στις μεταρρυθμίσεις αυτές δεν έχει μελετηθεί επαρκώς η σχέση του χωρικού σχεδιασμού με το πλέγμα των φορέων των εδαφικών ενότητων σε κάθε επίπεδο της διοικητικής πυραμίδας της χώρας, που περιλαμβάνει τόσο τους φορείς των δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης όσο και την κεντρική διοίκηση καθώς και τους ειδικούς φορείς διαχείρισης περιοχών ή ζωνών θεματικού ή τομειακού χαρακτήρα.

Με δεδομένα τα παραπάνω, τα προβλήματα της χωρικής διακυβέρνησης εντοπίζονται στις περιπτώσεις αναντιστοιχίας χωρικών και εδαφικών/ διοικητικών δομών, και της ανεπάρκειας των «φυσικών φορέων» σχεδιασμού και προγραμματισμού σε συγκεκριμένες χωρικές ενότητες που παρουσιάζουν κάποια ιδιομορφία, όπως για παράδειγμα οι ορεινές ή οι μητροπολιτικές περιοχές. Ωστόσο, για τις περιπτώσεις αυτές είναι δυνατόν να βρεθούν οι κατάλληλες μορφές διακυβέρνησης, συμβατές με το εκάστοτε ισχύον συνταγματικό και νομικό πλαίσιο, με βάση μελέτες που έχουν συνταχθεί κατά καιρούς αλλά και από τον δημόσιο επιστημονικό διάλογο που διεξάγεται διαχρονικά.

Για να υπάρξει μια αποτελεσματική αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων στην προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης, της ορθολογικής διαχείρισης των πλουτοπαραγωγικών πόρων και της προστασίας του περιβάλλοντος, προϋπόθεση και αναγκαία συνθήκη είναι η αριστοποίηση της σχέσης διοικητικών δομών και μηχανισμών με τις χωρικές και περιβαλλοντικές δομές καθώς και με τις διαδικασίες σχεδιασμού, με βάση τις οποίες θα επιτευχθούν οι στόχοι της ολοκλήρωσης, της συνοχής και ισόρροπης ανάπτυξης της ελληνικού χώρου, δηλαδή η ζητούμενη περιφερειακή ανάπτυξη.

Καταληκτικά, στην ενότητα αυτή τίγονται:

- α) ζητήματα αναδιάρθρωσης («ανακυττάρωσης») των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ σε σχέση με τα αντίστοιχα θεσμικά σχεδιαστικά εργαλεία και τους φορείς του σχεδιασμού·
- β) προβλήματα με τις διοικητικές οντότητες στο υπερ-περιφερειακό και δια-περιφερειακό επίπεδο·
- γ) ελλείμματα χωρικής διακυβέρνησης σε τοπική κλίμακα, στις περιπτώσεις περιοχών (ζωνών) ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων ή προστασίας και αξιοποίησης φυσικών πόρων (π.χ. υδάτινοι πόροι κ.λπ.), για τη διαχείριση των οποίων υπάρχει πρόβλεψη ύπαρξης ειδικών φορέων διαχείρισης με μορφή νομικού προσώπου·
- δ) προβλήματα συγχώνευσης φορέων με εδαφική αναφορά (π.χ. φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών κ.ά.), που ανέκυψαν τα τελευταία χρόνια για λόγους οικονομίας και μείωσης του διοικητικού βάρους·
- ε) όψεις χωρικής διακυβέρνησης και σχεδιασμού στον θαλάσσιο χώρο.

Λέξεις-κλειδιά: Διοικητική χωροταξία, Χωρική διακυβέρνηση, Βιώσιμη ανάπτυξη

2^η Ενότητα: Η νέα εποχή των κοινών

Επιστημονικά υπεύθυνος - Συντονιστής: Γεώργιος Παπανικολάου, Συνεργάτης Peer-to-Peer (P2P) Alternatives Foundation στην Ελλάδα, Λέκτορας Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Τα κοινά αποτελούν κοινωνικά συστήματα με τα οποία οι κοινότητες διαχειρίζονται τους πόρους τους με περιορισμένη εξάρτηση από την αγορά ή το κράτος. Βασίζονται σε ένα σύνολο κανόνων, γραπτών ή άγραφων, που αντανακλούν τις αξίες της κοινότητας, την ηθική και τον πολιτισμό της. Τα κοινά δεν είναι πόροι αλλά τα κοινωνικά πρωτόκολλα και οι κανόνες που έχει επινοήσει η κοινότητα για να διαχειρίζεται τους πόρους που της είναι απαραίτητοι. Τις τελευταίες δεκαετίες, η αλόγιστη επέκταση των δικαιωμάτων ατομικής ιδιοκτησίας, αποστέρησε πολλούς πολίτες από περιουσιακά στοιχεία μέσα από την επιθετική περίφραξη κοινόχρηστων πόρων. Στη χώρα μας, με τις πλούσιες κοινοτικές παραδόσεις, παραμένουν ακόμα έντονες οι μνήμες πολλών επιτυχημένων θεσμών διαχείρισης σε τοπικό επίπεδο.

Τα περισσότερα παραδοσιακά κοινά είναι περιορισμένης κλίμακας και αφορούν συχνά φυσικούς πόρους, όπως το νερό, οι αλιευτικές ζώνες, τα δάση κ.λπ. Ωστόσο, νέες δυναμικές κατηγορίες κοινών γεννιούνται μέσα από τις σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες και το διαδίκτυο, από τον διαμοιρασμό πολιτιστικού περιεχομένου μέχρι τον διαμοιρασμό τεχνογνωσίας και υπολογιστικού κώδικα, διαμορφώνοντας παγκόσμιες δεξαμενές κοινής γνώσης και δημιουργικότητας. Οι εξελίξεις αυτές επιτρέπουν τον οραματισμό νέων τρόπων οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας, όπου ο σχεδιασμός των τεχνουργημάτων είναι παγκόσμιος και η παραγωγή τοπική. Υποδεικνύουν μια νέα δυναμική κατεύθυνση για το συνεταιριστικό κίνημα, τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας και τη μικρή/ πολύ μικρή επιχειρηματικότητα, που αποτελεί τον κορμό της ιδιωτικής οικονομίας στη χώρα μας. Σε πολιτικό επίπεδο δείχνουν τον δρόμο για την αναμόρφωση των δημοκρατικών θεσμών, με τρόπο που κινητοποιεί την ενεργό συμμετοχή του πολίτη.

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται μορφές κοινών του ελληνικού χώρου αλλά και διεθνή παραδείγματα με επιστημονικό ενδιαφέρον, ζητήματα που αφορούν στη σχέση των αγορών και του κράτους με τα κοινά, τη θεσμική τους αναγνώριση και θωράκιση, την αναπτυξιακή συμβολή των κοινών στις τοπικές κοινότητες, στην εθνική και παγκόσμια οικονομία.

Λέξεις-κλειδιά: Κοινά, λαϊκή τέχνη, παραδοσιακή γνώση και λαϊκή παράδοση· Κοινά, νόμος και ανθρώπινα δικαιώματα· Κοινά και διαχείριση φυσικών πόρων· Κοινά και συνεταιρισμοί· Κοινά και κοινωνική οικονομία· Κοινά και ελληνικός κοινοτισμός· Κοινά και ψηφιακές τεχνολογίες· Το χρήμα ως κοινό· Η εργασία ως κοινό

3^η Ενότητα: Ενίσχυση της ανοικτής διακυβέρνησης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο με τη χρήση ανοικτών και καινοτόμων τεχνολογικών εργαλείων

Επιστημονικά υπεύθυνοι - Συντονιστές: Βασίλης Περιστεράς, Επίκουρος Καθηγητής Σχολής Επιστήμης και Τεχνολογίας Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδας, και Θεόδωρος Καρούνος, Ερευνητής Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Την τελευταία δεκαετία, η έννοια της ανοικτής διακυβέρνησης έχει ενταχθεί στις ατζέντες πολλών χωρών. Παράλληλα, μια σειρά από πολιτικές που προωθούν την ανοικτότητα σε διάφορα επίπεδα, έχουν κάνει την εμφάνισή τους. Αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον ότι αυτές έχουν πάψει να αποτελούν απλά θέμα ενασχόλησης ειδικών ομάδων που παραδοσιακά προωθούσαν σχετικές πολιτικές και εντάσσονται πλέον στις επίσημες ατζέντες άσκησης πολιτικής. Οι ίδιες πολιτικές προωθούνται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης με σειρά νομοθετικών και άλλων πρωτοβουλιών.

Η ανοικτή διακυβέρνηση υποστηρίζεται από ανοικτότητα σε τεχνολογικό επίπεδο. Παραδείγματα αποτελούν:

- Το λογισμικό ανοικτού κώδικα: Δημόσιοι φορείς αποφασίζουν να χρησιμοποιήσουν τέτοιου είδους λογισμικό μειώνοντας τα κόστη αλλά και για να απαλλαγούν από μακροχρόνιες «ομηρίες» από συγκεκριμένες πλατφόρμες κι εταιρείες.
- Τα ανοικτά πρότυπα: Η ανάπτυξη νέων συστημάτων βασίζεται σε ανοικτά πρότυπα. Διασφαλίζεται με αυτόν τον τρόπο η διαλειτουργικότητα εφαρμογών και συστημάτων και καθίσταται εφικτή η υλοποίηση της αρχής «once-only» και η παροχή υπηρεσιών από υπηρεσίες μιας ή και καμιάς στάσης (one/no stop government).
- Τεχνολογίες και πολιτικές προώθησης ανοικτών κυβερνητικών δεδομένων: Δημόσιες διοικήσεις καλούνται να διαθέσουν «by default» την πληροφορία του δημόσιου τομέα ως ανοικτά δεδομένα προσβάσιμα σε όλους, ακολουθώντας «machine-readable» και ανοικτά πρότυπα που επιτρέπουν εύκολο εντοπισμό, επεξεργασία και χρήση της πληροφορίας από πολίτες κι επιχειρήσεις.
- Πλατφόρμες για τη συμμετοχή (eParticipation), συν-δημιουργία και συν-παραγωγή (co-creation/ co-production) πολιτικών κι υπηρεσιών, που επιτρέπουν στους πολίτες να συμμετέχουν σε όλες τις φάσεις της δημόσιας πολιτικής, σχεδιάζοντας νέες πολιτικές, συναποφασίζοντας για καίρια ζητήματα, όπως οι προϋπολογισμοί, συνδιαμορφώνοντας την παραγωγή και τη διάθεση δημοσίων υπηρεσιών, αξιολογώντας και προσφέροντας ανάδραση σε πραγματικό χρόνο για την ποιότητα κι αποτελεσματικότητα των δημοσίων δράσεων.

Στην ενότητα αυτή συζητούνται σχετικές εμπειρίες από τη χρήση ανάλογων τεχνολογικών εργαλείων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, με επικέντρωση στο πώς αυτά ενισχύουν την ανοικτή διακυβέρνηση και τη συμμετοχική δημοκρατία στους τοπικούς πληθυσμούς και τους μετατρέπουν σε κέντρα παροχής γνώσης και υπηρεσιών.

Λέξεις-κλειδιά: Ανοικτή διακυβέρνηση, Ανοικτά δεδομένα, Λογισμικό ανοικτού κώδικα, Ανοικτά πρότυπα, Διαδικτυακές πλατφόρμες, Co-creation, Co-production, Συμμετοχική δημοκρατία

4^η Ενότητα: Διαδικτυακές πλατφόρμες, ψηφιακές κοινότητες και έξυπνη ανάπτυξη

Επιστημονικά υπεύθυνος - Συντονιστής: Νικόλαος Κομνηνός, Καθηγητής Αστικής Ανάπτυξης και Πολιτικής Καινοτομίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Πολυτεχνική Σχολή, Ερευνητική Μονάδα Αστικής και Περιφερειακής Καινοτομίας)

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, μια ομάδα νέων εννοιών επιχειρεί να περιγράψει τη δυναμική και τις πολιτικές ανάπτυξης σε Ευρώπη,

ΗΠΑ, Νοτιοανατολική Ασία, και αλλού. Πρόκειται για έννοιες όπως «έξυπνη ανάπτυξη», ως βασικής συνιστώσας της στρατηγικής της ΕΕ για το 2020· «έξυπνη εξειδίκευση», ως νέας περιφερειακής πολιτικής καινοτομίας και ανάπτυξης· «έξυπνες πόλεις και κοινότητες», ως ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας για τις πόλεις, τη βιομηχανία και τους πολίτες. Οι έννοιες αυτές, που προσδιορίζουν μια νέα κατεύθυνση στην αστική και περιφερειακή ανάπτυξη και το σχεδιασμό, δηλώνουν την άνοδο ενός παραδείγματος ανάπτυξης που δημιουργείται από τη σύγκλιση διαδικασιών ανάπτυξης βασισμένης στη γνώση, με τις τεχνολογίες διαδικτύου και τις ψηφιακές κοινότητες. Το παράδειγμα της «έξυπνης ανάπτυξης» τροφοδοτείται από την πιο σημαντική τεχνολογία της εποχής μας, τη συνδυασμένη άνοδο και κοινωνική αποδοχή του Internet και του World Wide Web. Αυτές οι συνεργατικές τεχνολογίες ανοίγουν το δρόμο σε ένα ευρύτερο φάσμα τεχνολογιών, όπως cloud computing, μεγάλα δεδομένα και analytics, κυβερνο-φυσικά συστήματα, τεχνητή νοημοσύνη, επαυξημένη πραγματικότητα, το διαδίκτυο των πραγμάτων (Internet of things), που ωθούν συνολικά την ανθρώπινη συνεργασία και τη συμμετοχή των χρηστών σε υψηλότερα επίπεδα και επαναπροσδιορίζουν ριζικά τις διαδικασίες και πολιτικές ανάπτυξης.

Η ενότητα αυτή έχει στόχο να συζητήσει, μέσα από μια σειρά μελετών περίπτωσης, τρόπους με τους οποίους ψηφιακές κινητήριες δυνάμεις, όπως οι διαδικτυακές πλατφόρμες και οι ψηφιακές κοινότητες, αλληλοεπιδρούν και κατευθύνουν το σχεδιασμό αναπτυξιακών στρατηγικών και δράσεων. Περιλαμβάνει περιπτώσεις στις οποίες πλατφόρμες και ψηφιακές εφαρμογές μπορούν αφενός να λειτουργήσουν ως εργαλεία διαμόρφωσης στρατηγικών ανάπτυξης και αφετέρου να έχουν καταλυτικό ρόλο στην προώθηση της συμμετοχικής καινοτομίας και της συμμετοχικής διακυβέρνησης. Οι μελέτες περιπτώσεων που θα παρουσιασθούν καταλήγουν σε μια συζήτηση για μετασχηματισμούς παραδειγμάτων ανάπτυξης που βασίζονται στη γνώση, όπως η Νέα Θεωρία Ανάπτυξης και η νέο-Σουμπετεριανή προσέγγιση της καινοτομίας και ανάπτυξης.

Λέξεις-κλειδιά: Έξυπνη ανάπτυξη, Έξυπνη εξειδίκευση, Έξυπνες πόλεις, Διαδικτυακές πλατφόρμες, Ψηφιακές κοινότητες, Καινοτομία που καθοδηγείται από τον χρήστη, Θεωρία ανάπτυξης

5^η Ενότητα: Η εποχή των μαζικών δεδομένων (big data) και η διαχείριση των τοπικών πόρων

Επιστημονικά υπεύθυνος - Συντονιστής: Κωνσταντίνος Ζοπουνίδης, Καθηγητής

Χρηματοοικονομικής Διοίκησης Πολυτεχνείου Κρήτης

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Κρίσιμος παράγοντας για την αξιολόγηση περιφερειακών πολιτικών είναι η ποσότητα αλλά και η ποιότητα των διαθέσιμων δεδομένων. Η εποχή, χαρακτηριστικά, που εκπονήθηκε η μελέτη «*Applied methods of regional planning: The urban functions in rural development approach*» [Rondinelli, D., 1983, Rural Marketing Centers Project, Clark University/ Institute for Development Anthropology, Cooperative Agreement (USAID)] έχει παρέλθει και οι τοπικές/ περιφερειακές αρχές αλλά και διάφοροι άλλοι εμπλεκόμενοι στον τοπικό/ περιφερειακό σχεδιασμό, στην αξιολόγηση αλλά και σε προβλέψεις που αφορούν στην τοπική ή περιφερειακή κλίμακα, χρησιμοποιούν ολοένα και συχνότερα μαζικά δεδομένα (για παράδειγμα, <http://www.businessofgovernment.org/>, και Souza, K., C., 2014, *Realizing the Promise of Big Data: Implementing Big Data Projects*, IBM Center for The Business of Government and Arizona State University). Στο σημείο αυτό χρειάζεται να επισημανθούν τα παρακάτω: [1] Τα μαζικά δεδομένα δεν υποκαθιστούν τις αξιολογικές κρίσεις· δεν κάνουν αξιολόγηση για μας. [2] Η ποικιλία των πηγών που τα παράγουν και η ταχύτητα με την οποία παράγονται, τα διαφοροποιούν ποιοτικά από δεδομένα που έως τώρα έχουμε συνηθίσει να χρησιμοποιούμε. [3] Χρειάζεται χρόνος για να διερευνηθούν οι πηγές των δεδομένων, η ποιότητά τους καθώς και το κόστος χρήσης τους. Έτσι, ενώ οι τοπικές αρχές παράγουν τεράστιο όγκο δεδομένων, αυτά σπάνια είναι αμέσως αξιοποιήσιμα. [4] Ένας τέταρτος παράγοντας αφορά στο ανθρώπινο δυναμικό που καλείται να διαχειριστεί τα μαζικά δεδομένα. Είναι έτοιμο ένα σύστημα λήψης αποφάσεων σε τοπική ή περιφερειακή κλίμακα να βασιστεί στα μαζικά δεδομένα;

Συνοψίζοντας, το κεντρικό ερώτημα της ενότητας αυτής είναι το «πώς τα μαζικά δεδομένα θα μοχλεύσουν τοπικούς/ περιφερειακούς πόρους ώστε να ενεργοποιήσουν ενδογενώς αναπτυξιακές διαδικασίες».

Λέξεις-κλειδιά: Μαζικά δεδομένα, Τοπικός/ Περιφερειακός σχεδιασμός, Πληθοπορισμός

6^η Ενότητα: Ελληνικές εμπειρικές περιφερειακές μελέτες: Αξιοποίηση των διαθέσιμων περιφερειακών στατιστικών δεδομένων

Επιστημονικά υπεύθυνοι - Συντονιστές: Δρ Βάλια Κασιμάτη, Οικονομολόγος, Τράπεζα της Ελλάδος, και Δρ Γρηγόρης Θ. Παπανίκος, Επίτιμος Καθηγητής Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Στέρλινγκ (Stirling) Η.Β.

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Η ενότητα αυτή επικεντρώνεται στην ερευνητική αξιοποίηση των ελληνικών επίσημων διαθέσιμων περιφερειακών στατιστικών στοιχείων και αυτά αφορούν σε (α) συγκεντρωτικά περιφερειακά στατιστικά στοιχεία (ΑΕΠ, απασχόληση, πληθωρισμός, δημόσια οικονομικά κ.λπ.) και (β) κλαδικά περιφερειακά στοιχεία (τουρισμός, αγροδιατροφή, κ.λπ.). Καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για το όσο το δυνατόν περισσότερο αντιπροσωπευτική παρουσίαση συναφών μελετών.

Λέξεις-κλειδιά: Στατιστικά στοιχεία, Εμπειρικές μελέτες, Οικονομικοί κλάδοι

7th Session: Recent international research in urban studies and planning

Panel coordinator: Dr Nicholas N. Patricios, Professor & Dean Emeritus, School of Architecture, University of Miami, USA

Description of the panel: The purpose of this panel is to bring together academics who do research (theoretical and applied) in the broad area of urban studies and planning in order to present their current research and discuss the future developments of their discipline. There are no thematic restrictions and proposals from all the area of urban studies and planning are welcome and may include any aspect of urban studies and planning such as social, political, economic, history, community, real estate, transportation, health, sanitation, infrastructure, etc.

Keywords: Urban studies, Planning, Policy, Theory, Applied research

8^η Ενότητα: Αγροτική περιφέρεια και τεχνολογική καινοτομία

Επιστημονικά υπεύθυνος - Συντονιστής: Κωνσταντίνος Αποστολόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Αγροτικής Οικονομίας, Βιώσιμης Ανάπτυξης και Ανθρωποοικολογίας Χαροκοπείου Πανεπιστημίου

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Με κύριο στόχο την ενίσχυση και τη διεύρυνση των καινοτομικών δραστηριοτήτων στην περιφέρεια, στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής «Ευρώπη 2020», αναγκαία επιδίωξη αποτελεί ο μετασχηματισμός του παραδοσιακού μοντέλου αγροτικής ανάπτυξης σε ένα «έξυπνο», καινοτόμο και βιώσιμο μοντέλο.

Ο κλάδος της αγροδιατροφής συνιστά ίσως τη σημαντικότερη αλυσίδα αξίας της ελληνικής περιφερειακής οικονομίας, αφού αγγίζει τους βασικούς τομείς της αγροτικής παραγωγής (ήτοι της πρωτογενούς παραγωγής γεωργικών προϊόντων, της μεταποίησης αυτών και της εν συνεχεία εμπορίας των). Ο κλάδος, ωστόσο, αναζητεί έναν νέο εξωστρεφή προσανατολισμό, καθώς παρατηρούνται σημάδια συρρίκνωσης της δυναμικής του αγροτικού τομέα, με έμφαση στην παραγωγή τοπικών, παραδοσιακών προϊόντων, που αναδεικνύουν την ελληνική ταυτότητα και την ποιότητα, σε συνδυασμό με τη διαρκή καινοτομία, την ενσωμάτωση τεχνολογίας στο προϊόν και στη συσκευασία, ώστε η σημαντική προστιθέμενη αξία του τελικού προϊόντος να επιστρέφει στον παραγωγό και, συνεπώς, στην αγροτική περιφέρεια.

Παράλληλα, κρίσιμο σημείο αποτελεί η υιοθέτηση της βιοοικονομίας, καθώς με τις κατάλληλες υποδομές προωθούνται καινοτόμα προϊόντα τροφίμων, αλλά και προϊόντα που υποστηρίζουν τη γεωργική παραγωγή, όπως είναι οι ζωοτροφές. Τέλος, η τεχνολογία πληροφοριών μπορεί να συνεισφέρει στην ανάπτυξη και διείσδυση εφαρμογών, σχεδόν σε όλα τα τμήματα της αλυσίδας αξίας, από τον τόπο παραγωγής (αγρός-στάβλος) έως τα σημεία πώλησης.

Στόχος της ενότητας είναι να αναδείξει προτάσεις μετασχηματισμού της οικονομίας της περιφέρειας σε μία ανταγωνιστική οικονομία, βασισμένη στην αποτελεσματική αξιοποίηση των τοπικών παραγωγικών συστημάτων, με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας, και τη διαφοροποίηση των συστημάτων αυτών σε νέα δυναμικά συστήματα, με ιδιαίτερα μεγάλες προοπτικές μεσομακροπρόθεσμου χαρακτήρα.

Λέξεις-κλειδιά: Αγροδιατροφικός τομέας, Έξυπνη αγροτική ανάπτυξη, Καινοτομία, Τεχνολογία

9^η Ενότητα: Αγροτική περιφέρεια και οργανωτική καινοτομία

Επιστημονικά υπεύθυνα - Συντονίστρια: Ισαβέλλα Γιδάρκου, Ομότιμη Καθηγήτρια Συγκριτικής Γεωργίας Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Οι καινοτόμες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, με πολυτομεακό χαρακτήρα ως προς την αξιοποίηση διαθέσιμων τοπικών πόρων, συνεργιστική δραστηριοποίηση των ενδιαφερόμενων φορέων (stakeholders) στο σχεδιασμό και την υλοποίησή τους και παραγωγή και μεταφορά νέας γνώσης στο πεδίο της αγροτικής παραγωγής και διαχείρισής της, αναγνωρίζονται τόσο στο πεδίο της έρευνας όσο και της αγροτικής πολιτικής ως σημαντικές συνιστώσες για μια «έξυπνη» ενδογενή τοπική ανάπτυξη. Αποτελούν καινοτόμες απαντήσεις στην αναγκαιότητα νέων οργανωτικών τεχνικών στον αγροτικό χώρο, στις οποίες υστερεί σε μια εποχή όπου η τεχνολογική έξαρση διευκολύνει την ανάπτυξή τους.

Η παρουσίαση του σχεδιασμού και της εφαρμογής καινοτόμων πρωτοβουλιών/ παραδειγμάτων στον αγροτικό χώρο, με εστίαση στη λογική των χωρικών ενότητων ως χώρων με τις δικές τους ιδιαιτερότητες από πλευράς αναπτυξιακών δυνατοτήτων, με δικτύώσεις και συνεργίες εμπλεκόμενων φορέων και δημιουργία θεσμικών σχημάτων κοινωνικής οικονομίας, αποτελεί το αντικείμενο της ενότητας αυτής.

Ειδικότερα, οι εργασίες που προτείνονται να παρουσιαστούν, εστιάζουν:

- α) στη δημιουργία και το ρόλο θερμοκοιτίδας συνεργατισμού σε περιφερειακό επίπεδο, με δυνατότητα αναγωγής της εφαρμογής και σε εθνικό επίπεδο·
- β) στην εφαρμογή ολοκληρωμένου ενεργειακού σχεδιασμού, με χωρική διάσταση, πολυεταιρική συμμετοχή και με εστίαση στην αξιοποίηση βιομάζας·
- γ) στη θέσμιση οργανωτικής καινοτομίας συλλογικού τρόπου διαχείρισης της αγροτικής παραγωγής σε μια περιφερειακή ενότητα, ως απόκριση στην οικονομική ύφεση·
- δ) στο ρόλο του κοινωνικού κεφαλαίου και των κοινωνικών δικτύων στην ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε λιγότερο ευνοημένες αναπτυξιακά αγροτικές περιοχές, με έμφαση στην έμφυλη διάσταση του κοινωνικού κεφαλαίου·
- ε) στη διερεύνηση δυνατοτήτων εφαρμογής του προτύπου του «έξυπνου» τουρισμού (smart tourism), με την ανάπτυξη συνεργιών για την αξιοποίηση τοπικών πόρων σε μια παραδειγματική περιοχή.

Λέξεις-κλειδιά: Αγροτική ανάπτυξη, Οργανωτική καινοτομία, Αναπτυξιακή πρωτοβουλία, Κοινωνικά δίκτυα, Συνεργία, Stakeholders, Θερμοκοιτίδα συνεργατισμού, Ενεργειακός χωρικός σχεδιασμός, Κοινωνικό κεφάλαιο, «Εξυπνος» τουρισμός

10^η Ενότητα: Πολιτισμική κληρονομιά με αναπτυξιακό δυναμισμό

Επιστημονικά υπεύθυνα - Συντονίστρια: Ευαγγελία Γεωργιτσογιάννη, Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης και του Πολιτισμού Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου, Κοσμήτορας Σχολής Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών

Περιγραφή του κύριου θέματος της ενότητας: Η υλική και άυλη πολιτισμική κληρονομιά εν γένει αποτελεί τεκμήριο που μπορεί να διατηρήσει και να ενισχύσει τη μνήμη και την ιστορική ταυτότητα των ανθρώπων, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Η κληρονομιά αυτή αποτελεί ανεκμετάλλευτο πόρο, που θα μπορούσε να οδηγήσει σε πολιτιστική ανάπτυξη των τόπων, να ενισχύσει τις τοπικές οικονομίες, ακόμη και εν μέσω ύφεσης, και να δημιουργήσει πολλαπλασιαστικά οφέλη για την περιφέρεια. Τα εργαλεία που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες δύνανται να προσφέρουν άμεσες λύσεις για την αξιοποίηση και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς. Επιπλέον, η χάραξη συγκεκριμένων πολιτιστικών διαδρομών μπορεί να «ενοποιήσει» μεγάλες γεωγραφικές εκτάσεις και να ενισχύσει τον πολιτιστικό τουρισμό. Παρά ταύτα, τα παραδείγματα πολιτισμικής αξιοποίησης είναι μεμονωμένα ενώ η εύρεση οικονομικών πόρων δεν συμβάλλει θετικά προς την κατεύθυνση αυτή. Στόχος της ενότητας είναι η παρουσίαση συγκεκριμένων προτάσεων και αξιοποιήσιμων παραδειγμάτων από τον ελλαδικό χώρο.

Λέξεις-κλειδιά: Αξιοποίηση και ανάδειξη της υλικής και άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς, Πολιτισμική κληρονομιά και οικονομική ύφεση, Πολιτισμός – τουρισμός – περιφερειακή ανάπτυξη, Νέες τεχνολογίες και ανάδειξη πολιτισμικής κληρονομιάς

Εργαστήριο: Η οικιακή τεχνολογία στη μετα-ψηφιακή εποχή

Επιστημονικά υπεύθυνος - Συντονιστής: Κώστας Μπίσας, Βιομηχανικός σχεδιαστής, Μηχανολόγος Μηχανικός

Περιγραφή του κύριου θέματος του εργαστηρίου: Η οικιακή τεχνολογία αποτελεί πεδίο στο οποίο η δραστηριότητα του βιομηχανικού σχεδιασμού συναντά τους χρήστες. Οι οικιακές συσκευές προγραμματίζονται και σχεδιάζονται με δημιουργικές μεθόδους σε γραφεία και περιβάλλον χρήσης, όπου οι συμμετέχοντες διαφόρων ειδικοτήτων, μηχανικοί, σχεδιαστές, τελικοί καταναλωτές, ψυχολόγοι, κ.λπ., συνεργάζονται για τον εντοπισμό συνηθειών των τελικών καταναλωτών για τις οποίες μπορούν να απευθύνουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Επιδίωξη είναι η βέλτιστη κάλυψη των αναγκών των τελικών καταναλωτών, με τη βέλτιστη χρήση της διαθέσιμης τεχνολογίας. Σήμερα, η εξέλιξη νέων τεχνολογιών στην επιτραπέζια παραγωγή (3D Printing, CNC εργαλειομηχανές, DIY ηλεκτρονικά) οδηγεί την οικιακή τεχνολογία στην επόμενη φάση, αυτή όπου συναντά τη μετα-ψηφιακή παραγωγή (την παραγωγή που γεννιέται online). Παραδείγματα νέων συσκευών αλλά και παραλλαγής (hacking) παλαιότερων βρίσκονται συστηματικά στην επικαιρότητα των τομέων της τεχνολογίας και της τέχνης.

Στο εργαστήριο, φοιτητές του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου θα παρακολουθήσουν σύντομη παρουσίαση με αναφορά στις δυνατότητες αλλά και παραδείγματα των νέων τεχνολογιών και θα συμμετάσχουν σε σειρά δημιουργικών ασκήσεων με την καθοδήγηση του συντονιστή.

Στόχος του εργαστηρίου είναι, οι φοιτητές:

- να εργαστούν σε ομάδες·
- να εκδηλώσουν το ένστικτο εντοπισμού αδυναμιών με συστηματικό τρόπο·
- να εντοπίσουν και να αναλύσουν μια σειρά από αδυναμίες υπάρχουσών συσκευών μέσα από την οπτική του χρήστη αυτών·
- να δημιουργήσουν μια πρόταση με επιχειρηματική λογική, που απευθύνει λύση στην εντοπισμένη αδυναμία με χρήση νέων τεχνολογιών·
- να παρουσιάσουν τις λύσεις τους με δομημένο τρόπο.

Πρόσκληση υποβολής ανεξάρτητων εργασιών:

Καλείται η επιστημονική μας κοινότητα να συνεισφέρει στην ανταλλαγή και διάδοση της επιστημονικής γνώσης με την υποβολή προς κρίση εργασιών που δεν εμπίπτουν στις παραπάνω ενότητες αλλά υπαγορεύουν τη συγκρότηση ανεξάρτητης ενότητας, όπως κατάλληλα υποδεικνύεται. Εργασίες μπορούν να υποβληθούν και να παρουσιαστούν και στην αγγλική γλώσσα, εφόσον οι συγγραφείς τους προέρχονται από το εξωτερικό.

Σημαντικές ημερομηνίες:

- Αποστολή περιλήψεων εργασιών έως και **30/06/2017**
- Πρώτη κρίση για την αποδοχή περιλήψεων των εργασιών έως και **15/09/2017**
- Υποβολή της πλήρους εργασίας έως και **30/11/2017**
- Δεύτερη κρίση για την αποδοχή της εργασίας έως και **28/02/2018**
- Καταληκτική ημερομηνία υποβολής εργασίας, μετά από τη δεύτερη κρίση, έως και **30/04/2018**

Οδηγίες για τους συγγραφείς των εργασιών:

- Το κείμενο της εργασίας να είναι OpenDocument ή ισοδύναμα Microsoft Word, σε μορφή A4 με περιθώρια (πάνω - κάτω, δεξιά - αριστερά) δυο (2) εκατοστά.
- Η γραμματοσειρά του κειμένου να είναι Times New Roman μεγέθους 12pt, το διάστιχο των γραμμών απλό, η εσοχή πρώτης γραμμής (εξαιρουμένων των τίτλων των κεφαλαίων και υποκεφαλαίων) ένα (1) εκατοστό, η απόσταση μεταξύ των παραγράφων μηδενική, η απόσταση μεταξύ των κεφαλαίων ένα (1) εκατοστό.
- Να δίδονται, τόσο με την αρχική περίληψη όσο και με την πλήρη εργασία, χωρίς συντμήσεις: τίτλος, συγγραφείς, ιδιότητά τους, φορέας που εκπροσωπούν και διεύθυνση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας τους. Τόσο με την αρχική περίληψη όσο και με την πλήρη εργασία, στην τελευταία σελίδα αυτής, να δίδεται αγγλική περίληψη με τις ίδιες προδιαγραφές.

- Η περίληψη να έχει έκταση το πολύ μια (1) σελίδα και να περιλαμβάνει τουλάχιστον τρεις (3) λέξεις-κλειδιά (όμοια και η αγγλική).
- Η συνολική έκταση της εργασίας να είναι μέχρι επτά (7) σελίδες, συμπεριλαμβανομένων των περιλήψεων, των πινάκων, των διαγραμμάτων και της βιβλιογραφίας.
- Η αρίθμηση (αραβική) των κεφαλαίων και υποκεφαλαίων να ξεκινά με την εισαγωγή και να μην περιλαμβάνει τη βιβλιογραφία.
- Η βιβλιογραφία ν' ακολουθεί την παρακάτω μορφή: επίθετο συγγραφέα, αρχικό ονόματος, χρονολογία, τίτλος άρθρου, περιοδικό όπου δημοσιεύτηκε, τόμος, τεύχος, σελίδα. Στη βιβλιογραφία να περιλαμβάνονται μόνο αναφορές για τις οποίες υπάρχουν παραπομπές εντός του κειμένου.

Οι εργασίες υποβάλλονται στη διεύθυνση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του ΣΕΠ:
sepgov@gmail.com

Ο Πρόεδρος
της Επιστημονικής Επιτροπής του Συνεδρίου
Θεμιστοκλής Σ. Ξανθόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής ΕΜΠ
thxanth@central.ntua.gr

Ο Πρόεδρος
της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου
Δρ Λάμπρος Απ. Πυργιώτης
Πρόεδρος ΔΣ του ΣΕΠ
sepgov@gmail.com